

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Att hålla nakna substantiv

En undersökning av konstruktionen [*hålla* naket substantiv] i betydelsen utföra den aktivitet som substantivet betecknar.

Arvid Asplund

Specialarbete, 7,5 hp
Svenska språket, fortsättningskurs 1203 Vt 2012
Handledare: Benjamin Lyngfelt

Sammandrag

Denna uppsats kommer att undersöka konstruktionen [*Hålla*+naket substantiv] i betydelsen 'att utföra den aktivitet som substantivet betecknar'. Typiska exempel på konstruktionen är uttryck som: *hålla tal*, *hålla möte* eller *hålla utkik*. Det speciella med denna konstruktion är att nominalfrasen kan tolkas som en del av verbfrasen istället för som objektet. Detta kallas lättverbskonstruktioner och är samma mönster som i fraser som, *att ta en dusch*.

I uppsatsen kommer konstruktionen ringas in i fråga om funktion och betydelse, och en konstruktikonpost kommer att upprättas. En konstruktikonpost är en beskrivning av en konstruktion i form av ett formulär. Informationen i formuläret kommer att datoriseras och användas i projektet *Ett svenskt konstruktikon* på Göteborgs universitet.

För att karaktärisera konstruktionen [*hålla* naket substantiv] har jag dels utgått från vad som står skrivet om *hålla* och nakna substantiv i *Svenska Akademiens grammatik(SAG)* och *Svensk ordbok(SO)*, dels har jag sökt efter exempel på konstruktionen i språkbankens resurs: Korp.

Resultatet av korpsökningarna har visat att konstruktionen [*hålla* naket substantiv] alltid görs med abstrakta substantiv men att inte alla konstruktioner med *hålla* och ett abstrakt naket substantiv ska ingå i [*hålla* naket substantiv]. De uttryck sållas bort där man tolkar *hålla* som 'upprätthålla' eller 'bibehålla', t.ex. *Hålla ordning* eller *hålla fred*. Uttryck som *hålla ordning* är inte en självständig aktivitet på samma sätt som t.ex. *hålla tal* eftersom man oftast måste hålla ordning på något. I den mån man kan säga *ikväll ska jag hålla ordning* utan att detta är en ellips borde uttrycket kunna rymmas i konstruktionen.

De kanske intressantaste exemplen i undersökningen är just de som kan tolkas både inom och utom konstruktionen. Sådana fall ger skäl till en alternativ förståelse av ords betydelse mot den som presenteras i lexikon, där ett uttryck kopplas till en, och endast en, definition av orden uttrycket består av. Exempelvis klassas *hålla* i *hålla remi* till betydelsen 'upprätthålla/bibehålla' i SO. Jag kommer argumentera för att det är tänkbart att *hålla* i *hålla remi* kan tolkas som 'utföra', vilket skulle innebära att betydelsen ligger närmare SO:s fjärde definition av ordet 'förrätta/framföra'.

Nyckelord: Konstruktikon, konstruktionsgrammatik, naket substantiv.

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Syfte.....	1
3. Bakgrund.....	1
3.1 Svenskt frasnät, FrameNet och ramsemantiken.....	1
3.2 Konstruktionsgrammatiken.....	3
3.3 Ett svenskt konstruktikon.....	4
4. Karaktärisera [<i>hålla</i> naket substantiv].....	4
4.1 Grammatisk och lexikalisk karaktäristik.....	4
4.1.1 Nakna nominalfraser.....	4
4.1.2 Lättverbskonstruktioner.....	5
4.1.3 Lexikonbetydelser.....	5
4.2 Metod: Korp.....	7
4.2.1 Korpsökning 1 - nakna substantiv.....	7
4.2.2 Korpsökning2 - nakna nominalfraser med adjektivattribut...7	7
4.2.3 Korpsökning3 – allmän.....	8
4.3 Resultat.....	9
4.3.1 Korpusökning1 - nakna substantiv.....	9
4.3.2 Korpsökning2 - nakna nominalfraser med adjektivattribut...10	10
4.3.3 Korpsökning3 - avgränsade betydelser.....	10
4.3.3 Olika betydelser inom konstruktionen.....	11
4.3.4 Gränsfall.....	11
5. Konstruktikon för <i>Hålla</i> [<i>hålla</i> naket substantiv].....	12
5.1 Förklaring av konstruktionsposten.....	12
5.2 Konstruktionsposten.....	12
6. Diskussion.....	13
6.1 Konstruktionen uppträder som en verbfras.....	13
6.2 Det nakna substantivet i [<i>hålla</i> naket substantiv] är alltid abstrakt.....	13
6.3 [<i>hålla</i> naken nominalfras].....	13
6.4 <i>Hålla</i> i [<i>hålla</i> naket substantiv] kan anta många betydelser..14	14
6.5 <i>Hålla</i> i [<i>hålla</i> naket substantiv] i SO:s fjärde definition.....	14
6.6 Slutord om konstruktionens relation till andra relationer.....	15

Litteraturlista.....16

1. Inledning

Uppsatsen utgår från ett mångfacetterat ord, *Hålla*. Ser man ordet ensamt tror jag att de flesta tänker på 'en handgriplig aktion' - 'att greppa'. *Hålla* i den betydelsen är inte så komplicerat. Om jag *håller en boll* så utför jag en aktivitet *att hålla* och det jag håller i är en boll. Byter jag ut objektet mot *bandyklubba* eller *plakat* betyder fortfarande *hålla* samma sak, men det är något annat jag håller.

Bollen är objektet i satsen och den som blir utsatt för verbhandlingen. Om jag däremot *håller tal* är det inte längre självklart att *tal* ska betraktas som objektet i satsen. *Hålla tal* förstås snarare som en verbfras utan objekt. Man ser dessutom att betydelsen av *hålla* i dessa verbfrasliktande *hålla*-konstruktioner förändras beroende på vilket substantiv det konstrueras med, om den överhuvudtaget går att särskilja från konstruktionen i sig; Vad betyder t.ex. *hålla i hålla söndag*?

Denna uppsats kommer ägnas åt att undersöka konstruktioner med *hålla* och efterföljande naket substantiv i betydelsen 'utföra den aktivitet objektet betecknar'.

2. Syfte

Syftet med uppsatsen är att beskriva, angränsa och definiera konstruktioner av typen [hålla naket substantiv] i betydelsen att 'utföra den aktivitet substantivet betecknar'. Uppsatsen ska också resultera i upprättandet av en konstruktikonpost för samma konstruktion. Konstruktikonposten kommer att användas i projektet *ett svenskt konstruktikon* på Göteborgs Universitet. *Ett svenskt konstruktikon* är tänkt att bli en databank med ett stort antal konstruktioner samlade och kategoriserade på ett sätt att de ska kunna användas, tillsammans med lämpliga sökmotorer, i språkvenskapliga, språkteknologiska och pedagogiska sammanhang. Förutom detta hoppas jag att uppsatsen kan vara av allmänt intresse i betraktandet av relationer mellan lexikon- och grammatiska strukturer i språket.

3. Bakgrund

3.1 Svenskt frasnät, FrameNet och ramsemantiken

Förebilden till *Ett svenskt konstruktikon* på Göteborgs universitet är ett *constructicon* som just nu utformas i Berkeley och är tänkt att integreras med Berkeleys FrameNet. *Ett svenskt konstruktikon* kommer integreras med Svenskt frasnät, som är en svensk motsvarighet till FrameNet. (Lyngfelt och Forsberg 2012:1) Eftersom Svenskt frasnät inte är publicerat kommer jag beskriva den amerikanska förlagan FrameNet. Svenskt frasnät utvecklas både i samarbete med och med FrameNet som förebild. Svenskt frasnät kommer dock till skillnad från FrameNet att integreras med fler typer av källor, t.ex. historiska som Dalins ordbok från 1800-talet. (Språkbanken 2012:Svenskt frasnät++)

Bakgrunden till FrameNet är Ramsemantiken. Den bygger på att en lexikal enhets betydelse ska förstås utifrån vilken semantisk ram den ingår i. För att kunna förstå t.ex. *tjuv* måste man förstå ramen i vilken den ingår: *stöld*. Jag kommer att illustrera Ramsemantiken och FrameNet genom att redovisa en sökning i FrameNet. Jag har rakt av översatt de engelska orden till svenska. Exemplet nedan ska därför inte tolkas som en beskrivning av svenska språket, utan bara som ett sätt att förklara FrameNet. Den som läser detta kan ha behållning av att gå in på FrameNet (framenet.icsi.berkeley.edu) och söka på *thief* och *player*.

FrameNet är uppbyggt genom att ord i olika korpusar har annoterats efter vilken syntaktisk och semantisk funktion de spelar och i vilka ramar de ingår. Om man söker på ordet *tjuv* ser man att ordet ingår i en ram: *stöld*. Andra ord ingår i flera ramar. Söker man istället på *spelare* ser man att ordet ingår som i fyra ramar: *tävling*, *teknisk pryl*, *utövare* och *deltagande*.

Tittar man på ramarna i FrameNet ser man vilka ramemoment som ingår i den. De centrala elementen i *stöld* är en förövare (tjuven) som tar gods från ett offer eller från en källa. Mindre centrala element nämns också i FrameNet som hur många gånger brottet upprepats (frekvens) eller med vilket instrument stölden sker m.m.

Man får dessutom upp en lista på de ord som anses vara knutna till ramen *stöld*. På alla ord i listan kan få fram vilka meningar de är annoterade i. Samtliga dessa meningar är alltså sådana som befinner sig i ramen, d.v.s. handlar om stöld. Det är markerat vilken semantisk roll den lexikaliska enheten utgör i exemplen samt vilka andra semantiska roller som ingår. För *tjuv* ser vi t.ex. att i alla meningar där ordet ingår

aktualiseras elementet förövare medan gods bara aktualiseras i hälften av fallen. Man kan också se vilka syntaktiska mönster ramentelementen i de annoterade meningarna ingår i. Man kan t.ex. se att gods oftast förekommer i form av en nominalfras men det kan också presenteras i en prepositionsfras: *the legendary thief of the blue dilithium crystals* (FrameNet 2012, lexical entry, thief). (FrameNet 2012:About FrameNet och sökning på *thief* och *player*)

Även om FrameNet har visat sig användbart i olika lingvistiska sammanhang, inte minst vid arbete med valens och argumentstruktur, så finns det begränsningar i resursen. Det kan bara behandla ord och enstaka idiomatiska uttryck. Genom upprättandet av ett konstruktikon är tanken att även konstruktioner bestående av flera ord med vissa fria variabler ska kunna behandlas. (Lyngfelt och Forsberg 2012: 10-12)

3.2 Konstruktionsgrammatiken

Konstruktikonet innebär att datoriserade språkliga system, som FrameNet och Svenskt frasnät, möter konstruktionsgrammatiken. Det kan vara på sin plats att säga något om den senare.

__En rådande bild inom den klassiska grammatiken är att språket består: dels av enskilda ord eller fraser som har en fristående betydelse, dels av en övergripande grammatik som bestämmer spelreglerna för hur dessa element samspelar. Inom Konstruktionsgrammatiken menar man att detta är en förenkling som leder till att en stor del av språkets struktur måste bortförklaras som undantag. (Lyngfelt och Forsberg 2012:1-10)

Om man t.ex. tittar på konstruktionen [verba på] som Linnéa Börjesson presenterar i sin uppsats (2011) ser man att den har drag av både grammatik och lexikonstruktur. Börjesson har undersökt konstruktioner där *på* har en fortsättningsbetydelse som i: *kämpa på*, *jobba på* eller *vispa på*. Att verbpartikeln *på* kan ha en fortsättningsbetydelse står i SAG och säkert kan man hitta exempel på konstruktionen i lexikon under vissa av de enskilda verben. Däremot är det inte tidigare beskrivet vilka konstruktioner med *på*, *i* den aktuella betydelsen, som är möjliga.

(1)#Jag somnade på i flera timmar.

(2)?Flygplanet landade på hur länge som helst.

Börjesson konstaterar t.ex. att det inte är möjligt att använda konstruktionen [verba på] med punkthändelser, som somna (1) eller avgränsade processer som landa (2). Frågetecknet i (2) anger en osäkerhet som jag inte kommer gå in på här. Det finns alltså en grammatik för även små konstruktioner som [verba på]. Detta är enligt konstruktionsgrammatiken inte en mindre relevant del av grammatiken än t.ex. V2-mönstret utan bara mindre generell.

Trots att Konstruktionsgrammatiken anser att språket består av konstruktioner på alla nivåer förknippas den ofta med beskrivning av gränslandet mellan det vi normalt kallar lexikon och grammatik. ([Lyngfelt och Forsberg 2012:1-10](#))

3.3 Ett svenskt konstruktikon

Arbetet med ett svenskt konstruktikon kommer, trots konstruktionsgrammatikens vidare omfång, vara främst inriktat på gränslandsfenomen. Detta av naturliga skäl, eftersom de konstruktioner som brukar klassas till grammatiken eller lexikonet redan finns beskrivna i dessa fält. Analyser av konstruktioner med drag från både grammatiken och lexikonet tvingas ta hänsyn till faktorer från båda dessa, vilket bidrar till en mer heltäckande bild av språket.

4. Karaktärisera [*hålla* naket substantiv]

4.1 Grammatisk och lexikal karaktäristik

Jag har undersökt beståndsdelarna i [*hålla* naket substantiv]. Nedan följer: information om nakna substantiv utifrån SAG, beskrivning av verbet hålla utifrån SO samt en kort genomgång av begreppet lättverbskonstruktion.

4.1.1 Nakna nominalfraser

Att en nominalfras är naken betyder att den saknar både artikel, och bestämd form. Exempel på meningar med naken nominalfras är: *jag ska köpa hund*, *regeringen har visat intresse* eller *de ska göra rent hus*

Oftast består nakna nominalfraser bara av ett substantiv men ett obestämt adjektivattribut kan också förekomma som i sista meningen. Huvudordet måste vara räknebart för att nominalfrasen ska betraktas som naken. I *det är vatten på golvet* räknas alltså inte vatten som en naken nominalfras. (SAG: Fraser 56-59)

När naken nominalfras står som objekt, som i konstruktioner med verbet *hålla*, markerar detta ofta att betydelsen ligger i objektet som företeelse snarare än som specifik referent. Konstellationer mellan verb och nakna substantiv bildar ofta lexikaliserade förbindelser ex: *Hålla stånd, hålla låda*. I såna konstellationer har verbet ofta "...en svag egen betydelse." enligt SAG (Fraser 198-180).

4.1.2 Lättverbskonstruktioner

Hålla är vad man kan kalla ett lättverb eller stödverb. Det speciella med konstruktioner med lättverb är att vi kan tolka objektet snarare som en aktion än ett objekt, som i *hålla tal*. En mer klassisk verbkonstruktion är t.ex. *hålla handen*, där handen blir utsatt för en viss aktivitet. (Heinat 2012)

4.1.3 Lexikonbetydelser

I Svensk ordbok (2009) finns elva definitioner av *hålla*. Det är den fjärde definitionen i SO som är intressant för den här undersökningen och jag kommer hädanefter att benämna den *hålla*⁴. *Hålla*⁴ beskrivs som antingen 'förrätta ngn formell och mer el. mindre officiell procedur' eller 'spec. (muntligt) framföra' även de lexikala fraserna *hålla hov* och *hålla låda* ingår.

Eftersom man varken kan *förrätta* eller *framföra ett hov* får vi anta att beskrivningen ska ses som att dessa ord på ett ungefär beskriver vad *hålla* innebär i sammanhanget. Genom att använda uteslutningsmetoden kan man ändå tydligt se att *hålla*⁴ är den av SO:s elva definitioner som är aktuell för [*hålla* naket substantiv]. Båda exemplen på lexikala uttryck, *hålla hov* och *hålla låda*, är utformade med naket substantiv, vilket är talande. Beroende på hur man tolkar uttrycken, ingår båda i [*hålla* naket substantiv]. Detta antyder att det finns en lättverbstendens inbyggd i definitionen.

Det är möjligt att kombinera *hålla* med naket substantiv i andra betydelser av *hålla* än hålla⁴ men då innebär uttrycket oftast inte en lättverbskonstruktion, utan objektet fungerar mer traditionellt. Ex: *hålla mun*, i betydelsen 'bibehålla/upprätthålla', där *mun* uppträder som ett mer klassiskt objekt till verbet.

Det finns klassificeringar av uttryck i SO som inte kommer att rimma med denna undersökning. *Hålla* i uttrycket *hålla vad* klassas t.ex. till SO:s sjunde definition: 'riskera något för möjlighet till snabb vinst'. Alltså samma kategori som *hålla* i ett uttryck som *hålla en hundralapp på något*. (Svensk ordbok 2009:hålla)

4.2 Metod: Korp

Jag har gjort sökningar i Korp för att hitta exempel på hur [*hålla* naket substantiv] används och vad som utmärker den, men också hur den ska avgränsas.

I Korp är det möjligt att göra sofistikerade sökningar i ett stort antal korpusar av såväl: akademiska texter, skönlitteratur, blogginlägg och tidningstext. Söksystemet är uppbyggt av textrutor där man inte bara kan söka på specifika ordformer utan också på lösare variabler. Jag kommer att gå igenom hur redovisningen av min första söksträng ska läsas nedan.

Korpsökning1. Urval: Bonniersromaner II (1980-81)

Sökord/kategori: *hålla* (lemgram(verb)) + *Determinerare* (ej obligatoriskt)(ordklass) + *substantiv utrum singularis obestämd nominativ* (msd) eller *substantiv neutrum singularis obestämd nominativ* (msd)

Antal träffar: 306

Överst står vilken numret på söksträngen och vilket korpusurval som gjorts. På raderna under syns vilka ord eller grupper av ord som söks på. En ny ruta markeras med ett +. Själva sökningarna står med kusiverad stil och typen av sökning står inom parantes efteråt. Lemgram betecknar att det inte bara är formen *hålla* som avses utan verbet *hålla* i alla böjningsformer. Efter ordklassen *determinerare* står *ej obligatorisk* vilket betyder att både resultat med och utan *determinerare* accepteras. *Eller* betyder att båda sökningarna sker i samma ruta dvs. att träffar på båda resultaten accepteras. I det här fallet både nakna substantiv i

neutrum och utrum. *Msd* betyder att det är en speciell typ av ord som avses.

Korpsökning1 är gjord för att utröna skillnaden mellan konstruktioner med *hålla* där substantivet är naket gentemot där det inte är det. Korpsökning2 handlar främst om att undersöka huruvida det finns exempel, som hade kunnat ingått i konstruktionen, där substantivet i nominalfrasen har ett adjektivattribut. Min misstanke var att jag inte skulle hitta sådana exempel utan bara exempel med betydelsen 'hålla substantivet i adjektivskick'. Korpussökning3 är utformad för att få så många exempel på [*hålla* naket substantiv] och syntaktiskt närliggande konstruktioner som möjligt.

4.2.1 Korpsökning 1 - nakna substantiv

Följande sökning i Korp letar alltså upp både nakna konstruktioner tillsammans med *hålla* samt varianter med artikel. Anledningen till att jag gjort den här sökningen är att det finns en mängd konstruktioner med *hålla* som både kan konstrueras med och utan artikel i princip samma sammanhang. T.ex. kan *hålla tal* ofta bytas ut mot *hålla ett tal* i samma mening. Valet av Bonniersromaner II som korpus grundar sig i att materialet är hanterligt i storlek och att skönlitteratur kan förväntas använda kreativa konstruktioner.

Korpsökning1. Urval: Bonniersromaner II (1980-81)

Sökord/kategori: *hålla* (lemgram(verb)) + *Determinerare* (ej obligatoriskt)(ordklass) + *substantiv utrum singularis obestämd nominativ* (msd) eller *substantiv neutrum singularis obestämd nominativ* (msd)

Antal träffar: 309

Konstruktioner med *hålla* och obestämt substantiv oftast är artikellöst. Endast 92 av träffarna har artikel medan 217 saknar. I konstruktioner med artikel är oftast betydelsen av *hålla* fel som: *jag håller en resväska i handen* eller *...hålla en människa ungdomlig*. En del intressanta konstruktioner kvarstår dock som *Jag ska hålla en mäsas för en nunna* och *...den djävla folkförrädaren höll ett tal som förklarade honom egenmäktig över Sverige?* I flesta exempel med *hålla*4 och artikel följs substantivet av en preposition eller bisats som beskriver substantivet,

som i exemplen ovan. Men det finns ett fåtal fall där substantivet följs av interpunktion som: *jag hoppas du vill hålla en lektion.*

Resultaten för konstruktioner med hålla⁴ och naket substantiv, följs oftast av interpunktion, ex: *Han håller tal.* och *Håll mun, Herr Oberleutnant!* Men ibland följer en bisats eller prepositionsfras ex: *man ska hålla låda så att man själv anger samtalsämnena* eller *Jag höll samtal med honom.*

4.2.2 Korpsökning2 - nakna nominalfraser med adjektivattribut

För att undersöka om det var möjligt med adjektivattribut i nominalfrasen i konstruktionen [*hålla* naken nominalfras] gjorde jag följande sökning. Eftersom träffarna var färre här har jag utökat korpusurvalet med GP 2011 och 2003.

Korpsökning 2. Urval: Bonniersromaner II (1980-81), GP 2011 Sökord/kategori: *hålla* (lemgram(verb)) + *adjektiv positiv utrum singularis obestämd nominativ (msd)* eller *adjektiv positiv neutrum singularis obestämd nominativ (msd)* + *substantiv neutrum singularis obestämd nominativ (msd)* eller *substantiv utrum singularis obestämd nominativ (msd)*.

Antal träffar: 351

De flesta träffarna var av typen 'hålla ett substantiv i adjektivskick' som *Manuset håller hög klass.* och *Att hålla god hygien runt trädet är...* Men det jag hittade också ett exempel som hörde hemma i konstruktionen som *...och skolor och universitet höll tyst minut för de omkomna.* Det gick även att hitta mer svårbedömda fall som *Men dansarna håller god min.* och *Lennart vart sur men höll god min.*

4.2.3 Korpsökning3 - allmän

Genom att specificera det ord som kommer före verbet, ofta subjektet, som ett pronomen eller egennamn lyckas jag få en stor andel relevanta träffar. Efter att ha sett i *korpsökning1* att relevanta träffar ofta följs av interpunktion, har jag gjort en sådan obligatorisk efter substantivet. Det resulterar i att meningar inom konstruktionen som *Jag höll samtal med honom.* utesluts men andelen relevanta träffar ökar avsevärt.

Då jag utesluter artikel får jag nästan uteslutande träffar där abstrakta substantiv *hålls* i en icke handgriplig mening. De enda undantagen som förekommer frekvent är *Hålla käft* och *hålla mun*. Om *hus* i *hålla hus* kan betraktas som konkret är tveksamt. Genom att specificera förstaplatsen som egennamn eller pronomen rensar jag bort många irrelevanta resultat som *kärlet håller vatten* men också några få relevanta som *partiet håller landsmöte*.

Korpusökning 3. Urval: Skönlitteratur, Tidningstext

Sökord/kategori: *pronomen*(ordklass) eller *egennamn* (ordklass) + *hålla*

(lemgram(verb)) + substantiv neutrum singularis obestämd nominativ (msd) eller substantiv utrum singularis obestämd nominativ (msd) + *interpunktion* (ordklass)

Antal träffar: 463

Bland träffarna kunde man hitta några få konstellationer med konkreta substantiv: *Först skulle vi alla hålla hand, ta LSD, finna Gud.* och *Tänk om folk som inte vet vad de talar om lärde sig hålla käft!* Exempel med uppenbart fel definition av *hålla* hittas också: *Förr kunde jag hålla distans, i dag är det inte möjligt.* Fall där det är svårare att avgöra om det rör sig om rätt definition av *hålla*: *...Vill vi hålla sams?* och *Kalle håller ordning*. En annan kategori kluriga konstruktioner är sådana där det är svårt att utlösa vad aktiviteten faktiskt innebär: *Att hålla söndag är att se framåt, mot nya himlar och en ny jord.* Eller *... han var inte helt nykter, man kan säga: han höll hov.*

Jag hittade framförallt många exempel på solklara fall av konstruktionen som: *...Palme höll tal? ... medan andra höll vakt. ...man håller stormöte, därnere i Bryssel. Minnesota Wild håller koll* och sist min favorit, *Trämaskarna i de spruckna, kantstötta bänkarna håller siesta.*

4.3 Resultat

4.3.1 Korpusökning1 - nakna substantiv

Korpussökning1 visar att resultaten med artikel ofta är långt från [*hålla* naket substantiv] eftersom det rör sig om fel definition av *hålla*. Ofta betyder det *hålla* i handgriplig mening som *håller en resväska*, men

ibland har det överförd betydelse som *hålla en människa ungdomlig*. Även det senaste exemplet ligger närmare den handgripliga betydelsen. Det handlar fortfarande om 'ett kvarhållande' av något slag.

Sökningen ger belägg för SAG:s beskrivning att naket substantiv som objekt är mer benäget att beteckna en självständig handling, än om det skrivs med artikel. Detta ses i att de sökträffar utan determinerare oftast har en interpunktion efter objektet, *Han håller tal.* och *Håll mun, Herr Oberleutnant!* medan träffar med determinerare ofta följs av en prepositionsfras eller bisats som beskriver substantivet, *Jag ska hålla en mässa för en nunna* och *...den djävla folkförrädaren höll ett tal som förklarade honom egenmäktig över Sverige?*

Naket substantiv kan också följas av en beskrivning men då fångar denna beskrivning konstruktionen och inte bara substantivet: *man ska hålla låda så att man själv anger samtalsämnena* och *Jag höll samtal med honom*. Testa att göra en paus mellan *höll* och *samtal* om du är osäker på det sista exemplet!

Det kvarstår dock några få exempel med artikel, rätt betydelse och interpunktion efter substantivet som: *Jag hoppas du vill hålla en lektion*. Anledningen att dessa meningar inte inkluderas i [*hålla* naket substantiv] är att konstruktionen av *hålla* och substantivet har en mer väntad semantisk betydelse. *Hålla* fungerar som ett verb och substantivet som ett objekt, 'det man håller'.

Sammanfattningsvis gäller för träffarna med hålla4: 1. De saknar oftast artikel. 2 Om de har artikel finns det alltid en motsvarande form utan artikel, *hålla ett tal/hålla tal*. 3. Det substantiv som syntaktiskt fungerar som objekt är alltid abstrakt. Dessa resultat är inte inte oväntade med utgångspunkt från SO:s håll4 som redovisas i 4.1.3.

4.3.2 Korpsökning2 - nakna nominalfraser med adjektivattribut

Exempel som: *... och skolor och universitet höll tyst minut för de omkomna*. Visar att vissa konstruktioner med adjektivattribut kan följer samma mönster som [*hålla* naket substantiv]. I dessa fall fungerar substantivet och dess bestämning som ett sammansatt ord. Adjektivattributet kan inte heller strykas i konstruktionen: **hålla minut*.

De gränsdragningsproblem som uppstår rör ofta distinktionen mellan vilka uttryck som tillhör hålla4 och *hålla* i betydelsen 'bevara eller bibehålla'. Den senare betyder att man bibehåller en ordning och

behöver inte innebära 'att utföra den aktivitet som nominalfrasen betecknar'. I meningen: *Men dansarna håller god min.* är det oklart om de 'utför' de *den goda minen* eller 'bibehåller' den? Däremot i meningen: *Lennart vart sur men höll god min.* borde det handla om hålla⁴. Såvida Lenart inte tidigare hade en god min som han kunde bibehålla.

4.3.3 Korpsökning³ - avgränsade betydelser

Alla hållauttryck med nakna substantiv som jag har hittat betecknar en avskild aktivitet. Även sådana sällsynta fall med konkreta substantiv i handgriplig mening som "hålla hand". Det speciella med [*hålla* naket substantiv] är att den betyder att 'utföra den aktivitet nominalfrasen betecknar'. När vi håller hand utför vi en handling men vi utför inte, ens i någon överförd mening, handen.

4.3.3 Olika betydelser inom konstruktionen

Hålla i [*hålla* naket substantiv] bär ofta på mer betydelse än bara 'utför den aktivitet som substantivet betecknar'. Den mest övergripande mönstret är att [*hålla* naket substantiv] innebär att man utför den aktiviteten i en specifik mening. Nästan alltid i en mer ordnad och planerad form. Att *hålla tal* är mer organiserat än att tala, att *hålla möte* är mer organiserat än att mötas. Ofta beror detta naturligtvis på egenskaper hos substantivet men även uttryck som *hålla vakt* känns mer planlagt än att vakta (här finns ingen relevant substantivering att jämföra med).

Även uttryck inom konstruktionen tillhör väsentligt varierande kategorier. Konstellationer som *hålla tal*, *hålla siesta*, *hålla vakt* är okomplicerade på det viset att hålla endast anger att företeelsen utförs. Men i konstruktioner som bygger på att flera bidrar till att genomföra något som: *hålla möte* och *hålla lektion*, anges även vilken funktion den som *håller* har i sammanhanget. Den som håller ett möte är den mest framträdande personen på mötet.

Andra uttryck i konstruktionen har en avvikande tidsaspekt. Företeelser som *hålla vakt*, *hålla koll* och *hålla utkik* är aktiviteter som man förväntas upprätthålla under en viss tidsperiod medan *hålla tal*, *hålla möte* är något man kan genomföra tills detta är färdigt. Detta gör att betydelsen kan glida mot SO:s andra definition 'upprätthålla'.

4.3.4 Gränsfall

En grupp uttryck är helt enkelt svåra att klassificera eftersom det är svårt att först vad de exakt betyder, ex: *hålla hov*, *hålla låda* och *hålla söndag*. När man är osäker på betydelsen av objektet blir det också svårare att veta vilken betydelse av *hålla* som används. Innebär *hålla hov*, att ”hova” i betydelsen att få folk omkring sig att börja uppträda som sitt privata hov, eller betyder det att ’bevara’ hovets intresse? Betyder *hålla låda* att man ’utför’ eller ’upprätthåller’ pratet? En av de mest förbryllande uttryck jag har stött på är *hålla söndag*. Ska man betrakta söndag som en aktivitet när det agerar med *hålla* på det här viset?

Mest mer relevant för den här uppsatsen är kanske helt enkelt att konstatera att huruvida uttrycken faller innanför konstruktionen eller inte beror på hur uttrycket används. Denna osäkerhet behöver inte ses som något problem för varken konstruktionsgrammatiken eller för den aktuella konstruktionen. Osäkerheten ligger ju inte i vad konstruktionen går ut på utan vad specifika uttryck betyder. Något som i praktiken aldrig kan kartläggas slutgiltigt. Även ett solklart exempel inom konstruktionen kan trots allt falla utanför i viss användning. Om man pratar om att man arbetar med att *hålla tal*, i betydelsen att ’hålla upp manuskript framför politiker som talar’, så har man skapat ett exempel där *hålla tal* inte bör ingå i konstruktionen.

5. Konstruktikon för [*hålla* naket substantiv]

5.1 Förklaring av konstruktionsposten

Nedan kommer jag att gå igenom vad posterna i konstruktikonet betyder: *id*: här står namnet på konstruktionen. *type*: Cx anger att detta är en post för en konstruktion. *Cat*: Här anges kategorierna hos beståndsdelarna i konstruktionen i Saldoformat. vbm står för verb(vb) och multi-word expression(m). *Definition*: Konstruktionen beskrivs i fritext och de deltagande elementen taggas i enlighet med FrameNets system. *Structure*: Här skrivs en enkel redogörelse för strukturen hos konstruktionen. *Hålla..4* naket substantiv. Fyran står för saldos

definition nr 4. *cee*: Här anges fasta led som tillhör konstruktionen i Saldoformat. *construction_elements*: Här anges de led som ingår i eller förutsätts av konstruktionen. *Examples*: Här anges autentiska exempel på konstruktionen. *Referens*: Här anges källan till konstruktionsposten. I det här fallet denna uppsats.

5.2 Konstruktionsposten

id	Hålla_naket_substantiv
type	Cx
cat	vbm
definition	Konstruktion med hålla och efterföljande naken nominalfras i betydelsen utföra den aktivitet som nominalfrasen betecknar.
structure	Hålla..4 Naket substantiv
cee	”Hålla..4”
construction_element s	Hålla..4 Role Activity, msd NP _{bare} Role Agent, (cat NP)
examples	Trämaskarna i de spruckna, kantstötta bänkarna <u>håller</u> <u>siesta</u> . <u>Hölls sockenstämma</u> i Lau, närvarande sockenmännen och de flesta av hustrurna. Fina Klas <u>höll</u> tal.
comment	
reference	Asplund, Arvid (2012). Hålla naket substantiv. (specialarbete) Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.

6. Diskussion

Jag kommer nedan att under respektive rubrik, kort sammanfatta de resultat som varit utmärkande för konstruktionen och kommentera vad som varit intressant med detta.

6.1 Konstruktionen uppträder som en verbfras

Det mest utmärkande i [*hålla* naket substantiv] är hur *hålla* bildar något som liknar verbfraser tillsammans med nakna substantiv. Både SAG:s kapitel om nakna nominalfraser, forskning om lättverbskonstruktioner och mina korpsökningarna ger dock belägg för detta på detta.

6.2 Det nakna substantivet i [*hålla* naket substantiv] är alltid abstrakt

Jag hittar inga belägg för fysiska objekt som substantiv i [*hålla* naken nominalfras] vilket går i linje med SO:s beskrivning. Hur skulle man kunna utföra ett fysiskt objekt? Vi tolkar inte objektet i *hålla låda* som något fysiskt trots de lådor vi känner till är fysiska.

6.3 [*hålla* naken nominalfras]

Som jag tar upp under punkt 4.3.2 behöver inte *hålla* ta ett enkelt substantiv för att fungera inom funktionens premisser. Det finns vissa fall där det nakna substantivet kan ta ett adjektivattribut och ändå fungera som en verbfras. Det gäller dock ganska speciella konstellationer som *hålla tyst minut* där adjektivattributet och substantivet i princip fungerar som ett sammansatt ord. Den undersökta konstruktionen i den här uppsatsen hade alltså lika gärna kunnat heta [*hålla* naken nominalfras] men eftersom jag inte vet vilka ytterligare frågor det kunnat innebära om jag börjat gräva i konstruktioner med nominalfraser har jag valt att behålla min ursprungliga konstruktion.

6.4 Hålla i [*hålla* naket substantiv] kan anta många betydelser

I SAG(del3:178) står att i konstellationer där nakna substantiv uppträder som objekt har verbet ofta ”en svag egen betydelse”. Denna undersökning ger stöd för detta om man med svag menar formbar. *Hålla* verkar låna betydelse från objektet det konstrueras med. I en

konstruktion som *hålla bröllop* läser jag in 'bjuda på' eller 'stoltsera med' i *hålla*. Det är inte troligt att två personer som springer till rådhuset och gifter sig i en femton-minuters-ceremoni av praktiska skäl, skulle benämna aktiviteten som att de *höll bröllop*. I en konstruktion som *hålla möte* däremot läser jag inte in att 'bjuda på' eller 'stoltsera med'. Jag tror att hur vi förstår *hålla* i en konstruktion är ett hopkok av vad vi läser in i *hålla*, i bröllop med säkert också syskonkonstruktioner som *hålla hov*. Detta belyser språkets komplexa struktur och kanske varför det är så svårt att fånga ords betydelser i ordböcker.

6.5 Hålla i [*hålla* naket substantiv] i SO:s fjärde definition

På sätt och vis har min undersökning gått ut på att leta efter utmärkande drag hos konstruktioner med *hålla*⁴, det finns viktiga skillnader mellan SO:s sätt att se på ords betydelse och en konstruktionsgrammatisk analys. Om man tittar *hålla vad*, *hålla remi* och *hålla bröllop* i SO ser man följande.

Under definition sju i SO står *hålla vad* som exempel under samma kategori som *hålla en slant på något*. *Hålla en slant på* och *hålla vad* är säkert etymologiskt besläktat men jag tycker att om man tittar på vilken funktion *hålla* har borde det tillhöra *hålla*⁴.

I SO står *hålla remi* ('oavgjord utgång i schack') under definition två av *hålla*: 'bibehålla/upprätthålla'. Jag tror att SO överlag har rätt i att man syftar på något slags upprätthållande men en möjlig användning är också att 'utföra' remi. Egentligen är det inte remi fören spelet är slut så det finns, rent logiskt sett, ingen remi att upprätthålla innan dess.

SO beskriver *hålla*⁴ med '*Förrätta*' och '*framföra*'. De anger sedan *hålla bröllop* som exempel. *Förrätta ett bröllop* enligt mig är något annat än att *hålla ett bröllop*. Prästen förrättar, medan brudparet håller bröllopet. Detta visar svårigheten med att beskriva ett ord med andra ord. Liknande problem finns även med konstruktionen i den här uppsatsen. Det är inte helt intuitivt att *Hålla* i betydelsen 'utföra den aktivitet substantivet betecknar' fångar *hålla Bröllop*. *Bröllop* är väl ingen aktivitet? Men jag tror att de flesta håller med mig om att *hålla bröllop* trots allt betyder att man utför bröllopet i någon mening så kanske måste vi ändå betrakta *bröllop* som en aktivitet i sådana konstruktioner

6.6 Slutord om konstruktionens relation till andra relationer

Jag har skrivit om att det finns konstruktioner inom [*hålla* naket substantiv]. *Hålla möte* skiljer sig t.ex. från *hålla tal* genom att rollen i aktiviteten framgår mer specifikt. Men det finns också överordnade konstruktioner. Det finns också likande konstellationer med andra verb. T.ex. *göra* och *ta*: *göra slut*, *ta initiativ*, *ta sats*. Kanske kan också ett uttryck som *äga rum* räknas hit. Över den nivån konstruktioner bestående av alla verb som tillsammans med ett naket substantiv betecknar en aktivitet: *Sätta potatis*, *skala banan*, *skaka hand*, *dra kniv*. Men här fungerar det nakna substantivet mer förväntat som ett objekt,

Litteraturförteckning

Börjesson Linnea 2011, Kämpa på! Göteborgs universitet.

FrameNet About FrameNet

<https://framenet.icsi.berkeley.edu/fndrupal/about>

Hämtad 2012-05-25

Heinat Fredrik Stockholms universitet

<http://www.ling.su.se/forskning/forskningsprojekt/allman-sprakvetenskap/aktuella-projekt-1.14104>

Hämtad: 2012-05-24

Lyngfelt, Benjamin & Markus Forsberg (2012). Ett svenskt konstruktikon. Utgångspunkter och preliminära ramar. (GU-ISS 2012-02.) Inst. f. svenska språket, Göteborgs universitet.

<<http://hdl.handle.net/2077/29198>>

SAG = Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1999).

Svenska Akademiens grammatik. Del 3 Fraser Stockholm: Norstedts.

SO = *Svensk ordbok: utgiven av Svenska Akademien*. 1. uppl. (2009).

Stockholm: Norstedt [distributör]

Språkbanken SweFN++ <http://spraakbanken.gu.se/swe/swefn>

Hämtad 2012-05-25.